

ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ

Постановка проблеми. Взаємопроникнення бізнесу різних країн, офшорний бізнес і офшорні компанії зробили як глобальну, так і національні економіки непрозорими і сприяють занепаду національних економік країн, що розвиваються, економічно-фінансовим кризам. Офшорні юрисдикції формують наш світогляд, провокують конфлікти, породжують економічно-фінансову нестабільність і приносять приголомшливо великі гроші лише вибраним. Більше половини світової торгівлі здійснюється через офшори. Офшорна геополітика - захоплення високорозвиненими країнами зон життєвих інтересів із використанням економічних методів з метою доступу до природних і інтелектуальних ресурсів національних економік та заволодіння їх виробничими активами.

Точних даних про те, скільки мільярдів доларів США українського походження осіло в офшорах немає. Є приблизні міжнародні оцінки. Вони коливаються від 117 млрд. дол. (Global Financial Integrity) до 167 млрд. (Tax Justice Network). В еквіваленті це становить 1,5–2 річних валових внутрішніх продуктів (ВВП) України. Оцінка щорічних офшорних втрат України сягає 11 –12 млрд. дол. США, що дорівнює обсягу кредитів, отриманих країною від Міжнародного валютного фонду (МВФ) у рамках двох останніх програм (2014-2015 рр.) [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження функціонування офшорних зон набуло в останні роки особливої актуальності, зокрема для України. Проблематику офшорних юрисдикцій досліджують як зарубіжні, так і українські вчені, зокрема, Н. Дергачов [2], І. Капсамун [3], С. Кораблін [5], О. Кравчук [6], Н. Шексон [10], О. Шереметинська [11], С. Щербина [13] та багато інших. Проте невіршеними залишаються проблеми функціонування офшорного бізнесу в Україні та його законодавче врегулювання. Новітньою, ще не розробленою, важливою для України є проблема створення криптовалютних офшорних зон.

Постановка завдання. Мета статті - висвітлити проблеми функціонування офшорних юрисдикцій у світі для національних економік, зокрема України; показати вплив офшорних зон на реальну економіку України; за відкритими даними дати оцінку відтоку капіталів з України; розвідати створення криптовалютних офшорних юрисдикцій.

Виклад основного матеріалу дослідження. Офшорна зона – частина території держави, на якій діє безподатковий режим. Офшорна компанія – іноземна компанія, яка має спеціальний статус щодо податкових пільг і не підлягає національному регулюванню. Офшорний центр – це: а) те саме, що офшорна зона; б) організація, яка спеціалізується на реєстрації офшорних компаній [1]. У найзагальнішому розумінні, офшорами (англ. offshore, «поза берегом») називають фінансові центри, розташовані на територіях із пільговими умовами для функціонування іноземних компаній. Характерні ознаки цих центрів, згідно з ОЕСР, такі [6]: нульова або мінімальна ставка на прибуток; неефективний обмін інформацією про контрагентів із іншими державами (наприклад, на рівні податкових служб); непрозорість законодавчих, юридичних та адміністративних процедур; відсутність вимог щодо фактичного здійснення господарської діяльності (дає можливість не проводити інших операцій окрім тих, які пов'язані з обслуговуванням виведених капіталів). Також, методом мінімізації податків є використання оншорів (англ. onshore, «у межах берега»), які в свою чергу тісно пов'язані з офшорами. До оншорних країн належать «високоподаткові» країни, які надають пільги тільки для певних видів діяльності (управління активами) – Великобританія, Швейцарія, Нідерланди (кожен п'ятий долар США іноземних інвестицій повернувся до України з цих країн). Швейцарія посідає перше місце в списку країн за індексом фінансової секретності [6].

Світ офшорів – це система мереж впливу, контрольованих провідними світовими державами. Складність аналізу офшорного бізнесу полягає у відсутності офіційної статистики, яка б показувала масштаби виведення активів з країни. Немає такої статистики і в щорічниках міжнародних фінансових інститутів. Тому за основу взято дослідження міжнародної некомерційної організації Tax Justice Network (Мережа податкового правосуддя, Великобританія). Слід зазначити книгу Ніколаса Шексона «Острови скарбів: податкові гавані і люди, котрі обікрали світ» [10]. В Книзі економіка, фінанси і влада розглядаються не самі по собі, а з точки зору суспільного блага. У ній офшорний бізнес вказується головною причиною світових економічно-фінансових криз, при цьому в тіншовій економіці домінують не мафія, а фінансисти. Офшори – зло, причому зло системне, винахідливе. Майже половина банківських активів світу та третина прямих іноземних інвестицій від ТНК мають своє коріння в офшорах, – пише Н. Шексон. За даними Tax Justice Network, багатії усієї планети тримають в

* Науковий керівник: Олексюк О. С. - д.е.н., професор, завідувач кафедри економічної кібернетики Університету державної фіскальної служби України

офшорах близько 11,3 трлн. доларів (це рівень ВВП США чи ЄС). Суми офшорних грошей компаній ще більші. За оцінками, що зроблені ще в 2010 р. МВФ, тільки баланси невеликих острівних фінансових центрів склали загалом 18 трлн. доларів. Ця сума становила на той час приблизно третину ВВП світу; на нашу думку, сума є більшою.

Люксембург, що спеціалізується з 1929 р. на певних типах офшорних корпорацій, є сьогодні однією з найбільших податкових гаваней світу. Експерти агентства Tax Justice Network, провели дослідження і виявили, що 99 з 100 найбільших компаній Європи використовували офшорні дочірні підприємства. У кожній країні такою установою неодмінно був банк. МВФ визнав Великобританію як офшорну юрисдикцію. Велика податкова гавань в Європі – Нідерланди. Через її офшорні компанії в 2008 році пройшло близько 18 трильйонів доларів, що в двадцять разів перевищує ВВП самої країни. Найважливішими податковими гаванями в світі виявляються не екзотичні острови, а деякі з наймогутніших країн світу. Найголовніша податкова гавань в світі знаходиться на «острові» «Манхеттен». Друга за значенням податкова гавань розташована теж на «острові» і називається Лондоном» [10, с. 11-23].

В СРСР та УРСР юридичні основи для розвитку схем офшорних юрисдикцій були започатковані Угодою про уникнення подвійного оподаткування з Кіпром, що була укладена у 1982 р. Після проголошення незалежності України, Кіпр став одним із основних каналів виведення коштів через офшорні компанії за кордон. Переговори про заміну зазначеної Угоди, що позиціонувалися як боротьба з виведенням капіталів, велися починаючи з 1997 р., але нова Конвенція про уникнення подвійного оподаткування була укладена в 2012 р. з імплементацією в 2014 р. Це зволікання можна пояснити взаємовигідністю таких відносин для владної верхівки. Що ж до Кіпру, денонсацією Угоди з яким збирається наповнювати бюджет українська влада (це одна із вимог МВФ), то після 2014 р. з набуттям чинності нової, жорсткішої щодо мінімізації податків Конвенції та нещодавньої банківської кризи на Кіпрі, українські олігархічні капітали знаходять безпечніші й вигідніші податкові офшори. Зміна економічного устрою, перехід від державного планування до ринкових методів господарювання, приватизація, яка забезпечувала матеріальні передумови, сприяли налагодження схем виведення капіталів з України. В 1991 р. Україна мала найбільшу в світі концентрацію виробництва у промисловості, де створювалася конкурентоспроможна продукція. Зокрема, значна частина верстатобудівних та інструментальних підприємств України в 90-х рр. експортували понад третину продукції за кордон. Вагомим був спадок космічної галузі, яка до сьогодні має залишки наукомісткої продукції. На 140 підприємствах цієї галузі працювало понад 200 тис. осіб, які виробляли третину продукції космічної сфери колишнього Радянського Союзу. 40 тис. середніх та 6 тис. великих державних підприємств України оцінювались у сотні млрд. доларів. Їх приватизація стала початком у становленні економічної моделі вільного ринку України та налагодженні схем для виведення за кордон створених в Україні капіталів (в основному через офшорну юрисдикцію Кіпр). Торгівля України велася, принаймні до останнього часу, через офшори. За оцінками Державної фіскальної служби, через посередників проходило понад 52% експортованих із України товарів, із них 13,8% – через офшорні зони. Це означає, що з України, а значить і з-під дії її податкових органів виводиться значна частина доданої вартості, створеної на вітчизняних підприємствах, із подальшим перепродажем. Наприклад, у металургії питома вага операцій із використанням посередників перевищує 75% (64,7 млрд. грн.). На ринку зерна – 98% експортних операцій відбуваються через посередників [6].

При цьому близько 93% українського капіталу було виведено до Кіпру [8]. Майже 85% від загального обсягу прямих інвестицій з України на Кіпр було сформовано в результаті здійснення окремими українськими компаніями операцій з реструктуризації своїх активів шляхом передачі материнською компанією акцій інших українських компаній своїм закордонним філіям [11, с. 61-64]. Тобто інвестиції в Україну із офшорних юрисдикцій – це фактично кошти виведені з економіки України, що зароблені на спекулятивних операціях, дешевій робочій силі, несплачених податках та хабарництві.

Щодо боротьби з офшорами, то у 1989 р. створено FATF, «Міжнародна група з протидії відмиванню брудних грошей», у зоні уваги якої перебуває виведення капіталів у офшорні зони. Після зроблених в 2008-2009 рр. світовими лідерами шокуючих викриттів податкових гаваней і появи публікацій на цю тему в світових ЗМІ, створюється враження, ніби система офшорів демонтована. Насправді сталося цілком протилежне, в 2015-2016 рр. також з'явилось багато офшорних скандалів, зокрема, Панамські офшори тощо). У 2010 р. США підписує односторонній договір про оподаткування іноземних рахунків (FATCA), який передбачає фінансові санкції для банків, які відмовляються розкривати інформацію про рахунки резидентів США. Країни ОЕСР в 2014 р. домовилися про обмін податковою інформацією починаючи з 2017 р., що декларується як можливість боротьби з незаконним виведенням капіталів із цих країн. Треба зауважити, що до менш розвинених країн таких вимог ставиться менше. Можливо тому, що основні офшорні центри створено якраз на територіях, прямо або опосередковано контрольованих розвиненими державами, і вони слугують, поряд із кредитуванням, одним із інструментів глобального перерозподілу ресурсів. Як результат, у офшорах

перебуває 17-20% капіталів розвинутих країн, цей показник удвічі менший, ніж показник для країн, що розвиваються (близько 40%) [6].

У світі нараховується більше 60 країн, законодавство яких передбачає податкові пільги для офшорних компаній [11, с. 60]. Єдиного списку офшорних зон не існує, кожна держава визначає цей перелік для себе. В Україні перелік офшорних зон встановлено розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про перелік офшорних зон» від 23.02.2011 р. № 143-р. [9]. Зокрема, перелік офшорних зон наступний: Британські залежні території: Острів Гернси, Острів Джерсі, Острів Мен, Острів Олдерні; Близький Схід: Бахрейн; Центральна Америка: Беліз; Європа: Андорра, Гібралтар, Монако; Карибський регіон: Ангілья, Антигуа і Барбуда, Аруба, Багамські Острови, Барбадос, Бермудські Острови, Британські Віргінські Острови, Віргінські Острови (США), Гренада, Кайманові Острови, Монтсеррат, Нідерландські Антильські Острови, Пуерто-Ріко, Сент-Вінсент і Гренадіни, Сент-Кітс і Невіс, Сент-Люсія, Співдружність Домініки, Теркс і Кайкос; Африка: Ліберія, Сейшельські Острови; Тихоокеанський регіон: Вануату, Маршалські Острови, Науру, Ніуе, Острови Кука, Самоа; Південна Азія: Мальдівська Республіка.

До першого типу офшорів належать країни з відсутністю податків, які не потребують звітності – це Багамські острови, Британські Віргінські острови, Кайманові острови тощо. В офшорних зонах підвищеної респектабельності, таких як Ірландія, Гібралтар, острів Мен та інші, при загальному досить високому рівні податку з прибутку, діє система податкових пільг, які надаються деяким (торговим, фінансовим, холдинговим) компаніям. До третьої групи можна віднести країни, які не можна вважати стандартними офшорними зонами, але які надають зареєстрованим у них компаніям-нерезидентам деякі податкові пільги – це Росія (Калмикія, Алтай), США, Великобританія, Канада тощо. Офшорні зони можна класифікувати за ступенем надійності. До першої групи увійшли: Люксембург, Швейцарія, Дублін та інші, до другої – Андорра, Гібралтар, Монако тощо, до третьої – Беліз, Ліхтенштейн, Кайманові Острови та інші. Офшори, в яких реєструються українські компанії, належать до третьої, найменш надійної групи, що найбільш закрита для правоохоронних органів ЄС та України.

Розглянемо коротко особливості офшорної геополітики. «Заморські території» Великобританії та США в Карибському регіоні відіграють суттєву роль в офшорній геополітиці Заходу. У 90-ті роки особливою популярністю в українських фінансово-промислових груп користувалися Віргінські острови (Британія), які навіть стали лідерами у зовнішній торгівлі України. У Карибські офшори виведено значну частку активів стратегічних підприємств України. Невелика заморська територія Великобританії в Вест-Індії в Карибському морі – Кайманові острови – п'ятий за величиною фінансовий центр світу. Тут зареєстровано 80 тис. компаній. За даними МВФ, на Кайманах концентрується величезний обсяг тьшових капіталів [2, с. 69-70]. В Україні допуск до надр отримав офшорний бізнес, що не несе юридичної відповідальності за порушення природоохоронного та трудового законодавства. А єдиним джерелом влади в Україні є народ (ст. 5 Конституції України). Народ України не давав дозволу використання надр офшорному бізнесу.

Щодо подвійних стандартів у боротьбі з офшорами, ОЕСР веде боротьбу з секретними офшорними юрисдикціями, якщо вони завдають шкоди західним країнам. За угодою ОЕСР з ЄС «Про обмін інформації з податкових питань» конфіденційна інформація не може бути надана третій стороні, яка не є членом цих міжнародних організацій. Таким чином, Україна позбавлена права законним шляхом отримувати таку інформацію. Автор роботи «Вплив офшорного бізнесу на економіку України» В. Дергачов [2, с. 70-72] стверджує, що найбільш офшоризованою країною у світі є Великобританія. Ухиленням від податків займаються світові гіганти, такі як Amazon, Google, Facebook тощо. Криза євросони, коли виникла гостра потреба в зростанні податкових надходжень, змусила ЄС вжити заходів щодо офшорної юрисдикції. Створена загальноєвропейська система по боротьбі з ухиленням від сплати податків (Eurofisk). В результаті влада Італії повернула із зарубіжних рахунків понад € 10 млрд., Швеція – € 6 млрд., Німеччина – € 4 млрд., а Франція – € 1 млрд. У США 83 з 100 найбільших корпорацій мають приблизно 400 офшорних філій. Одночасно на території США знаходяться внутрішні американські офшори в штатах Вайомінг і Делавер, де значиться 285 тис. компаній, в тому числі зі світовими брендами. У 2010 р. в США був прийнятий Закон «Про оподаткування іноземних рахунків», який набув чинності з 01.01.2013 р. Офшорні юрисдикції використовують економічні наддержави Китай і Японія. Китай використовує офшори для своїх зовнішніх інвестицій під жорстким державним контролем. Японське законодавство не перешкоджає відтоку капіталу в офшорну юрисдикцію переважно для покупки активів і валютних операцій за кордоном, але обмежує звітні припливи капіталу. Більшість західних інвестицій йде в Китай через офшори Гонконгу і в Південно-Східну Азію через Сінгапур. За оцінками експертів близько 40% українських активів зберігається в офшорах. Тоді як в США і Японії ця частка не перевищує 2%, а в Євросоюзі – 10% [2, с. 70-71]. Український банк «Приват» перерахував в офшори \$ 32,7 млрд., який на сьогодні банкрут, а розраховуватиметься з вкладниками буде український народ), Перший Український міжнародний банк (ПУМБ) – \$ 3,3 млрд., Надра - \$ 1,2 млрд. [13]. Міжнародний консорціум журналістів-розслідувачів опублікував базу даних з інформацією про понад 214 тисяч офшорних компаній в 21 юрисдикції з «панамського архіву». Офшорами, зокрема, володіють і 165 громадян України, якими зареєстровано 195 фірм [3]. Автор роботи [2, с. 75-81] пише, що, на відміну від високорозвинених країн, з України в

офшорах знаходяться в першу чергу материнські компанії, а не їх філії, тобто виведення активів абсолютно домінує над податковою оптимізацією. Потрібно посилити екстериторіальний державний контроль над офшорними компаніями українського походження з урахуванням ефективного американського досвіду (Податкової служби та Служби внутрішніх доходів, Закону США 2010 р. «Про оподаткування іноземних рахунків»).

Доктор економічних наук, заступник директора Інституту економіки та прогнозування НАН України С. Кораблін [5] пише, що Мінфін озвучив напрямки можливої деофшоризації: трансфертне ціноутворення, участь у багатосторонній угоді про обмін інформацією, перегляд двосторонніх угод про незастосування подвійного оподаткування згідно з принципами ОЕСР. Окрім зазначених кроків, давно час переглянути вітчизняний список офшорів. Але важливіше інше запитання: що Україна буде робити з відпливом свого капіталу? Чи готова вона задовольнитися сплатою податку за його втечу, або ж їй цей капітал потрібен усередині країни? Має він створювати робочі місця на батьківщині чи за її межами? Чи буде він «будувати» українські підприємства, витягаючи людей з вугільних «копанок» і бурштинових шурфів, або ж його місце в Італії, Португалії тощо. Сьогодні все вимірюється зруйнованими підприємствами, скелетами міст, втраченою територією, загубленими життями.

Доцільно також розглянути пілотний проект створення нової криптовалютно-офшорної зони. 13.04.2015 р. на території Гірська Сіга (на кордоні між Хорватією і Сербією по річці Дунай, площа 7 кв. км) чеський політик Віт Едлічка (керівник руху лібертаріанство) заявив про створення мікродержави Liberland. За його словами, ця територія нікому ніколи не належала. Ніякі з сусідніх країн також не заявляли своїх прав на ці землі. Тепер це Республіка Ліберландія, яка вже має свій прапор і президента, чекає визнання хоча б на європейському рівні. Уряд має намір не обтяжувати кожного жителя цієї Республіки будь-якими податками або заборонами. Для популяризації руху лібертаріанство (так називається їх бачення світу і економіки) і формування суспільної думки відкриваються представництва і дипломатичні місії у світі [7]. 28.10.2015 р. Президент Республіки Ліберленд Віт Едлічка разом з новопризначеним тимчасовим представником Ліберленда в Україні Петером Діжкстра (лібертаріанець) в Києві у ресторані «Crazy BBQ» провели зустріч з підприємцями, студентами і працівниками сфери послуг, де презентували своє бачення розвитку Ліберленда-держави і свої плани на популяризацію цього напрямку в Україні. Розповісти про принципи, які вони пропонують і ідеї устрою держави погодився відповісти Петер Діжкстра: «За своїми поглядами я завжди був лібертаріанцем, тому вірю, що обмежений уряд і максимум свободи (особистісної свободи людини) є найкращим поєднанням для суспільства. Планується створення системи добровільної сплати податків. Команда сформована з фахівців і має підтримку (і фінансову в тому числі) з усього світу. Проект подібного типу і масштабу реалізований вперше в історії і має всі шанси на успішний результат. У світі велика кількість людей зацікавлених в його розвитку і цілком можливо, що він стане головним офшором Європи, а може і більше. Якщо говорити про кількість заявок на отримання громадянства, то це Туреччина, США, Великобританія і Швейцарія. Ну а якщо оцінювати за залученими коштами, то це Арабські країни, Сінгапур, США тощо» [12]. На нашу думку, валютою Республіки Ліберленд стане Bitcoin або інша криптовалюта. Система Bitcoins (технологія blockchain) представляє собою електронну децентралізовану платіжну систему, що використовує однойменну валюту. Валюта не підтримується жодним ЦБ і не залежить від жодного центру, що займається її випуском. Отже, на території ЄС формується мікродержава «Ліберленд – Bitcoin держава» – новий нетократичний криптовалютний офшор.

Висновки з проведеного дослідження. В результаті офшорної геополітики вільного ринку економіка України значною мірою виявилася під зовнішнім управлінням, і країна перетворюється в світову напівпериферію. Офшорні юрисдикції використовуються як інструмент поєднання державного, приватного та іноземного капіталів корумпованих олігархів, банкірів, чиновників і політиків. Українська влада зазвичай представлена «офшорними очільниками», які захищають свої інтереси – інтереси фінансово-промислових груп. Це сприяє подальшому трансферу капіталів за кордон і, як наслідок, постало питання про існування України як суверенної держави. Офшорний бізнес в Україні, масштаби виведення за кордон активів стратегічних підприємств, стали однією з основних загроз для національної безпеки держави. На наш погляд, вирішувати проблему офшоризації потрібно в контексті зміни системи законодавства.

Щодо подальших досліджень, то їх доцільно визначити так: Якщо існують «податкові раї», то мають також існувати й «пекла бідності та несправедливості», які потрібно ліквідувати (Генеральний секретар Конференції єпископів Португалії о. Мануель Моружан) [4]. Пекло бідності – це життя українського народу.

Бібліографічний список

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2005. – 1728 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukrainian_explanatory.academic.ru/111693/офшорний.

2. Дергачев В.А. Влияние оффшорного бизнеса на экономику Украины / В.А. Дергачев // *Економічні інновації*. – 2013. – № 52. – С. 66-82.
3. Капсамун І. Чому виник запит на офшори / І. Капсамун // *День*. – 10.05.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/chomu-vynuk-zapyt-na-ofshory>.
4. Католицька Церква про вихід із світової фінансової кризи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.credo-ua.org/2011/12/55271>.
5. Кораблін С. Оффшорне виснаження / С. Кораблін // *Дзеркало тижня*. - № 17. – 13.05.2016. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/ofshorne-visnazhennya.html>.
6. Кравчук О. Україна офшорна. Історія формування вітчизняної моделі економіки / О. Кравчук // *Журнал соціальної критики Commons*. – 08.12.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://commons.com.ua/ukrayina-ofshorna-istoriya-formuvannya-vitchiznyanoi-modeli-ekonomiki/>.
7. Новая европейская страна – Либерленд [Електронний ресурс]. – 19.11.2016. – Режим доступу – <http://newsbook.lv/ru/obschestvo/205-novaya-evropeyskaya-strana-liberland.html>.
8. Офіційний сайт Держкомстату України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
9. Про перелік офшорних зон : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2011 року № 143-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-p>.
10. Шексон Н. Люди, обокравшие мир. Правда и вымысел о современных оффшорных зонах / Николас Шексон ; [пер. А. Калинина]. – М. : ЭКСМО, 2012. – 610 с.
11. Шереметинська О.В. Вплив офшорних зон на економіку України / О.В. Шереметинська, І.В. Савчук // *Економічний простір*. – 2016. – № 105. – С. 58-66.
12. Щеколдин М. Либерленд новый оффшор Европы / М. Щеколдин [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://ageyenko.ua/interview/2016/04/05/liberland-novyj-offshor-evropy/>.
13. Щербина С. Острова скарбів для олігархів / С. Щербина // *Економічна правда*. – 06.06.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.epravda.com.ua/publications/2012/06/6/324644/>.

References

1. Busel, V.T. (2005), *Velykyi tlumachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy (z dod. i dopov.)* [Great Dictionary of Modern Ukrainian], VTF "Perun", Irpin, Kyiv, 1728 p., available at: http://ukrainian_explanatory.academic.ru/111693/оффшорний (access date December 06, 2016).
2. Dergachev, V.A. (2013), "Influence of offshore business in the economy of Ukraine", *Ekonomichni innovatsii*, no. 52, pp. 66-82.
3. Kapsamun, I. (2016), "Why there was a request for offshore", *Den*, available at: <http://day.kyiv.ua/uk/article/podrobyci/chomu-vynuk-zapyt-na-ofshory> (access date December 08, 2016).
4. *Katolytska Tserkva pro vykhid iz svitovoi finansovoi kryzy* [Catholic Church to withdraw from the global financial crisis], available at: <http://www.credo-ua.org/2011/12/55271> (access date December 09, 2016).
5. Korablin, S. (2016), "Offshore depletion", *Dzerkalo tyzhnia*, no. 17, available at: <http://gazeta.dt.ua/macrolevel/ofshorne-visnazhennya.html> (access date December 09, 2016).
6. Kravchuk, O. (2015), "Ukraine offshore. The history of the formation of the national economic model", *Zhurnal sotsialnoi krytyky Commons*, available at: <http://commons.com.ua/ukrayina-ofshorna-istoriya-formuvannya-vitchiznyanoi-modeli-ekonomiki/> (access date December 09, 2016).
7. *Novaia evropeiskaia strana Liberland* [The new European country – Liberland], available at: <http://newsbook.lv/ru/obschestvo/205-novaya-evropeyskaya-strana-liberland.html> (access date December 09, 2016).
8. *Ofitsiynyi sait Derzhkomstatu Ukrainy* [State Statistics Service of Ukraine], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (access date December 08, 2016).
9. Kabinet Ministriv Ukrainy (2011), *Pro perelik ofshornykh zon* [On the list of offshore zones], Rozporiadzhennia dated 23.02. 2011 no. 143-p, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/143-2011-p>. (access date December 08, 2016).
10. Shekxon, N. (2012), *Liudi, obokravshie mir. Pravda i vymysel o sovremennykh offshornykh zonakh* [Tax Havens and the Men who Stole the World] Translated by A. Kalinin, EKSMO, Moscow, Russia, 610 p.
11. Sheremetynska, A.V. and Savchuk, I.V. (2016), "Impact of offshore zones on the economy of Ukraine", *Ekonomichniy prostir*, no. 105, pp. 58-66.
12. Shchekoldin, M. (2016), "Liberland new Offshore Europe", available at: <https://ageyenko.ua/interview/2016/04/05/liberland-novyj-offshor-evropy/> (access date December 09, 2016).
13. Shcherbyna, S. (2012), "Treasure Island oligarchs", *Ekonomichna Pravda*, available at: <http://www.epravda.com.ua/publications/2012/06/6/324644/> (access date December 07, 2016).

Мостіпака О.В. ОФШОРНІ ЮРИСДИКЦІЇ

Мета – висвітлити проблеми функціонування офшорних юрисдикцій для національних економік, показати вплив офшорних зон на економіку України; за відкритими даними дати оцінку трансферу капіталів з економіки України; розвідати потенційну можливість створення нових криптовалютних офшорних юрисдикцій.

Методика дослідження ґрунтується на транснауковому підході, зокрема теорії систем, категорії штучної інформації, методах формальної логіки, теоретичному узагальненні, які використовуються в органічному взаємозв'язку з системним аналізом, синтезом, порівнянням в процесі дослідження офшорних юрисдикцій та проблем законодавчого врегулювання офшорного бізнесу в Україні.

Результати. На основі транснаукового підходу обґрунтовано, що боротьба з офшорними юрисдикціями в світі та Україні зокрема практично не ведеться. Висвітлено особливості офшорної геополітики. Виявлено, що офшорний бізнес в Україні почав функціонувати з 1982 р. і, на відміну від високорозвинених країн, в офшорах знаходяться в основному материнські компанії, а не їх філії, а суми вивезених капіталів переважають над розмірами кредитів МВФ та податковою оптимізацією. З'ясовано, що створення мікродержави в Європі – це проект нової криптовалютної офшорної зони.

Наукова новизна. Набула подальшого розвитку проблема функціонування офшорних юрисдикцій. Обґрунтовано, що в результаті офшорної геополітики економіка України практично виявилася під зовнішнім управлінням, і країна перетворилася на світову напівпериферію. Вперше запропоновано розглядати потенційне створення нової мікродержави в Європі «Ліберленд» як новітній пілотний криптовалютний офшор, де віртуальною валютою може виступати біткоїн або інші криптовалюти, які не контролюються урядами країн, що розвиваються.

Практична значущість. Отримані результати дослідження інтегруються в базис для розуміння сутності офшорних юрисдикцій та їх реальної загрози для національної безпеки України. На практиці результати дослідження можуть бути використані владними структурами на всіх рівнях управління по боротьбі з офшорним бізнесом для його законодавчої заборони в Україні та науковцями для подальших досліджень.

Ключові слова: офшорні юрисдикції, капітал, податки, мережі, ієрархії, криптовалюта Bitcoin.

Mostipaka O.V. OFFSHORE JURISDICTIONS

Purpose – to describe the problems of offshore jurisdictions for national economies, to show the impact of offshore zones on the economy of Ukraine; on open data to assess the transfer of capital from the economy of Ukraine; scout potential to create new cryptocurrency offshore jurisdictions.

Methodology of research based on an approach that combines several sciences, including systems theory, artificial category information, methods of formal logic, theoretical generalization used in organic relationship with system analysis, synthesis, comparison in the study of offshore jurisdictions and the problems of legal regulation of offshore business in Ukraine.

Findings. Based on an approach that combines several sciences proved that the fight with offshore jurisdictions in the world and in Ukraine is almost non-existent. The specific features of offshore geopolitics. Revealed that the offshore business in Ukraine started functioning from 1982 and, unlike developed countries, offshore are mostly parents, not their subsidiaries, and the amount of capital exported outweigh the size of IMF loans and tax optimization. It was found that creating micro country in Europe – a new draft cryptocurrency offshore zone.

Originality. Problem of functioning offshore jurisdictions were further developed. Proved that the result of geopolitics offshore Ukraine's economy was virtually under external control, and the country has become a global half periphery. For the first time invited to consider the potential creation of a new European micro country "Liberlend" as a new pilot cryptocurrency offshore where the virtual currency can act bitcoin or other crypto currency not controlled by governments of developing countries.

Practical value. The results of research integrated into the basis for understanding the nature of offshore jurisdictions and their real threat to the national security of Ukraine. In practice, the results of the study can be used by government officials at all levels of government to combat offshore business for its legislative ban in Ukraine and scientists for further research.

Key words: offshore jurisdictions, capital, taxes, networks, hierarchies, cryptocurrency Bitcoin.

Мостіпака Е.В. ОФФШОРНЫЕ ЮРИСДИКЦИИ

Цель – обозначить проблемы функционирования оффшорных юрисдикций для национальных экономик, показать влияние оффшорных зон на экономику Украины; по открытым данным дать оценку трансфера капиталов из экономики Украины; разведать потенциальную возможность создания новых криптовалютных оффшорных юрисдикций.

Методика исследования. Методика исследования основывается на транснаучном подходе, в частности теории систем, категории искусственной информации, методах формальной логики, теоретическом обобщения, используемых в органической взаимосвязи с системным анализом, синтезом, сравнением в процессе исследования оффшорных юрисдикций и проблем законодательного урегулирования оффшорного бизнеса в Украине.

Результаты. На основе транснаучного подхода обосновано, что борьба с оффшорными юрисдикциями в мире и Украине в частности практически не ведется. Освещены особенности оффшорной геополитики. Виявлено, что оффшорный бизнес в Украине начал функционировать с 1982 г. и, в отличие от высокоразвитых стран, в офшорах находятся в основном материнские компании, а не их филиалы, а суммы вивезенных капиталов преобладают над размерами кредитов МВФ и налоговой оптимизацией. Установлено, что создание микросоударства в Европе – это проект новой криптовалютной оффшорной зоны.

Научная новизна. Получила дальнейшее развитие проблема функционирования оффшорных юрисдикций. Обосновано, что в результате оффшорной геополитики экономика Украины практически оказалась под внешним управлением, и страна превратилась в мировую полупериферію. Впервые

предложено рассматривать возможное создание нового микросоударства в Европе «Либерленд» как новейший пилотный криптовалютный оффшор, где виртуальной валютой может выступать биткоины или другая криптовалюта, которые не контролируются правительствами развивающихся стран.

Практическая значимость. Полученные результаты исследования интегрируются в базис для понимания сущности оффшорных юрисдикций и их реальной угрозы для национальной безопасности Украины. На практике результаты исследования могут быть использованы властными структурами на всех уровнях управления по борьбе с оффшорным бизнесом для его законодательного запрета в Украине и учеными для дальнейших исследований.

Ключевые слова: оффшорные юрисдикции, капитал, налоги, сети, иерархии, криптовалюта Bitcoin.